

Edukacja ekologiczna społeczności lokalnej w Bieszczadzkim Parku Narodowym

B R O S Z U R A I N F O R M A C Y J N A

DLA ROZWOJU INFRASTRUKTURY I ŚRODOWISKA

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wstęp

Działalność Bieszczadzkiego Parku Narodowego w zakresie edukacji ekologicznej rozwija się od 1991 r., dzięki systematycznemu wsparciu finansowemu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Celami strategicznymi realizowanej przez Park edukacji ekologicznej jest:

- Kształtowanie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej
- Edukacja ekologiczna osób zwiedzających Park
- Doskonalenie kadr związanych z ochroną przyrody, edukacją ekologiczną i udostępnianiem Parku do zwiedzania.

Większość programów stałych jest adresowana do społeczności lokalnej, a ich realizacja trwa od wielu lat, w kolejnych edycjach rocznych. I tak program dla dzieci przedszkolnych „Kolorowe rozmowy z mieszkańcami naszej Ziemi” jest realizowany od 1995 roku, program dla uczniów szkół podstawowych pt.: „Moje Bieszczady” – od 1999 roku, program dla uczniów gimnazjów pt.: „Zachowamy piękno i walory przyrodnicze Bieszczadów” – od 1992 roku, warsztaty dla nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich – od 1995 roku, a seminaria dla samorządów lokalnych – od 1998 roku. Programy te są ciągle udoskonalane, a Ośrodek N-D wzbogacany o nowe pomoce dydaktyczne. Projekt pt.: „Edukacja ekologiczna społeczności lokalnej w Bieszczadzkim Parku Narodowym” obejmuje programy stałe, które są kontynuacją wcześniejszych edycji. Dzięki otrzymanej dotacji zostaną wzbogacone o nowe wydawnictwa i będą bardziej dostępne dla wielu osób, co przyczyni się do wzmocnienia efektu ekologicznego.

© Bieszczadzki Park Narodowy

Tekst: Grażyna Holly

Bieszczadzki Park Narodowy
38-714 Ustrzyki Górne 19
tel. 13 461 06 10, 13 461 06 50
e-mail: bdpn@wp.pl, www.bdpn.pl

ISBN 978-83-88505-09-6

Ustrzyki Górne 2009

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko

„Kolorowe rozmowy z mieszkańcami naszej Ziemi”

W odludnych zakątkach karpackiej puszczy żyją jej prawowici mieszkańcy – niedźwiedzie, żubry, rysie, wilki... Prowadzą skryty tryb życia i dlatego w lesie najczęściej dostrzegamy tylko ślady ich obecności. Jest jednak takie miejsce w Bieszczadach, gdzie ten tajemniczy świat niedostępnej przyrody można bliżej poznać, stanąć oko w oko z żubrem lub wilkiem, czy też porównać się z wielkością niedźwiedzia – króla karpackiej puszczy. Takim miejscem jest Muzeum Przyrodnicze BdPN, gdzie dla dzieci w wieku przedszkolnym i klas „zerowych” realizowany jest program pt.: „Kolorowe rozmowy z mieszkańcami naszej Ziemi”.

Program ten ma na celu rozbudzenie wśród dzieci zainteresowań przyrodą i jej zróżnicowaniem, a także ma uwrażliwić na losy roślin i zwierząt. W pierwszym etapie dzieci zwiedzają ekspozycję muzealną „Fauna i flora Bieszczadów”, a także uczestniczą w grach i zabawach dydaktycznych oraz psychodramach, ilustrujących zależności występujące w przyrodzie. W następnym etapie dzieci uczestniczą w zajęciach plastycznych, ilustrując różnorodne problemy związane ze światem roślin i zwierząt, a także swoje spotkania z „mieszkańcami” naszej Ziemi. Finałem programu jest wystawa prac plastycznych z uroczystym otwarciem w Światowym Dniu Ziemi. Wszyscy uczestnicy otrzymują w nagrodę dyplom, wydawnictwa Parku, w tym atrakcyjnie wydany w ramach projektu zeszyt ćwiczeń. Planujemy, że w okresie realizacji projektu weźmie udział w tym programie 400 dzieci.

„Moje Bieszczady”

Jak rozpoznać drzewa, kiedy nie rozwinęły jeszcze liści, lub jak pomóc zwierzętom przetrwać trudny okres zimy? Czy można, obserwując chmury, przewidzieć zmianę pogody i dlaczego zmieniają się pory roku? Co piszczy w trawie tuż za płotem, a przed kim uciekają kijanki w przyrodznej kałuży? Jaki mieli stosunek do przyrody dawni mieszkańcy, a jaki żyjący obecnie? To tylko niektóre pytania, na które znajdują odpowiedzi uczniowie szkół podstawowych, uczestnicząc w programie pt.: „Moje Bieszczady”.

Program ten trwa przez cały rok szkolny i ma na celu rozwijanie zainteresowań przyrodniczych uczniów, uwrażliwianie ich na piękno przyrody oraz kształtowanie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego. Zgłoszeni uczniowie prowadzą aktywne obserwacje zjawisk i procesów przyrodniczych, w oparciu o atrakcyjnie wydane w ramach projektu pakiety ćwiczeń. Podczas realizacji programu wykorzystywane są różne formy edukacyjne, jak: wycieczki i obserwacje przyrodnicze w terenie,

zajęcia plastyczne z wykorzystaniem „darów natury”, organizowanie wystaw prac plastycznych, redagowanie gazetek, organizowanie konkursów i happeningów, itp. Uczestnicy programu wykonują również praktyczne działania, jak np. dokarmianie ptaków, budowa oczka wodnego, karmników, budek lęgowych, itp. Dlatego realizacja programu może odbywać się w ramach zajęć pozalekcyjnych (kółka przyrodnicze) oraz ścieżek międzyprzedmiotowych, co pozwala nauczycielowi przeznaczyć odpowiednią ilość czasu na omówienie zadań, pomoc uczniom podczas ich wykonywania oraz przeprowadzenie wycieczek i obserwacji w terenie. Uczestnicy programu otrzymują wydawnictwa, zwiedzają Muzeum Przyrodniczego oraz poznają przyrodę Bieszczadzkiego Parku Narodowego, wędrując wybraną ścieżką przyrodniczą. Planujemy, że w okresie realizacji projektu weźmie udział w tym programie 1000 dzieci.

„Zachowamy piękno i walory przyrodnicze Bieszczadów”

Wędrowka bieszczadzka ścieżką nie musi być podróżą po bezimiennym świecie. Może być bowiem podróżą po niezwykłym „domu przyrody”, podczas której poznaje się z „imienia” prawowitych jego „mieszkańców”, a także odkrywa prawidłowości w nim rządzące. Nie sposób więc poznać ten świat w szkole na lekcji biologii, gdyż niezbędny jest bliższy kontakt z przyrodą. Dlatego Bieszczadzki Park Narodowy kieruje zaproszenie do uczniów gimnazjów, by wzięli udział w programie pn. „Zachowamy piękno i walory przyrodnicze Bieszczadów”.

Program ten trwa przez cały rok kalendarzowy i składa się z cyklu zajęć kameralnych, warsztatów wiosennych i jesiennych na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego oraz konkursu. Zajęcia prowadzone przez pracowników Parku mają inną formę niż ta, którą znamy z sali szkolnej. Podczas zajęć przedstawiane są różnorodne problemy za pomocą interesujących pomocy, z zastosowaniem gier i układank dydaktycznych, przezroczcy, prezentacji multimedialnych, eksponatów czy badań laboratoryjnych. Również podczas zajęć terenowych wykorzystywane są różne pomoce dydaktyczne, by w jak największym stopniu zainteresować młodzież przyrodą oraz rozbudzić w nich radość z wędrowania po górach. W ramach projektu zostaną wydane zeszyty ćwiczeń „Jaworniki”, w oparciu o które uczniowie będą prowadzić aktywne obserwacje podczas warsztatów terenowych. Sfinansowane zostaną również nagrody rzeczowe w konkursie oraz wycieczka do Magurskiego Parku Narodowego. Planujemy, że w okresie realizacji projektu weźmie udział w tym programie 600 uczniów gimnazjów.

Kształtowanie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej jest realizowane w oparciu o stałe programy dla różnych grup wiekowych i zawodowych, z wykorzystaniem odpowiednich metod i form dydaktycznych. Jego efekt zależy od merytorycznego przygotowania kadr, które będą praktycznie zajmować się ochroną przyrody, edukacją ekologiczną i udostępnianiem Parku do zwiedzania. Dlatego też zaangażowanie Parku w szkolenia i doskonalenie tych kadr jest koniecznym warunkiem realizacji całego programu edukacji ekologicznej i doskonalenia systemu udostępniania Parku do zwiedzania.

Warsztaty dla nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjów i liceów ogólnokształcących

Ukazywanie świata bieszczadzkiej przyrody dzieciom i młodzieży szkolnej nie jest zadaniem łatwym. Trzeba znać dobre teren, wraz z jego bogactwem przyrodniczym i zachodzącymi procesami. Trzeba również dobrać skuteczne metody i formy, które sprawią, że uczniowie zainteresują się poznawaniem świata i go pokochają. Dlatego tak ważna w edukacji przyrodniczej jest rola nauczyciela przyrody i biologii. Mając to na uwadze, Bieszczadzki Park Narodowy organizuje co roku warsztaty dla nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjów i liceów ogólnokształcących.

Celem organizowanych warsztatów jest poszerzenie wiedzy o walorach i zasobach przyrodniczych Karpat Wschodnich oraz doskonalenie umiejętności interpretacji zjawisk i procesów przyrodniczych w terenie. Nauczyciele zapoznają się także z metodyką

prowadzenia zajęć terenowych na ścieżkach dydaktycznych w Parku. Praktyczne poznanie ścieżek oraz wydanych przez Park książkowych przewodników ma zachęcić nauczycieli do samodzielnego organizowania zajęć na ścieżkach przyrodniczych dla uczniów. Podczas warsztatów prezentowane są również nowe metody dydaktyczne oraz programy autorskie, a kilkudniowe zajęcia integrują nauczycieli i zachęcają do wzajemnej współpracy. W ramach projektu zaplanowano do realizacji cztery kilkudniowe warsztaty, w tym dwa dla nauczycieli bieszczadzkich szkół podstawowych i gimnazjów oraz dwa dla nauczycieli liceów ogólnokształcących województwa podkarpackiego. Zajęcia odbędą się na terenie Bieszczadzkiego i Magurskiego Parku Narodowego oraz w otulinie BpPN, a zajęcia prowadzić będą specjaliści z Bieszczadzkiego i Magurskiego Parku Narodowego oraz zaproszeni wykładowcy akademicy.

Szkolenia dla pracowników Bieszczadzkiego Parku Narodowego

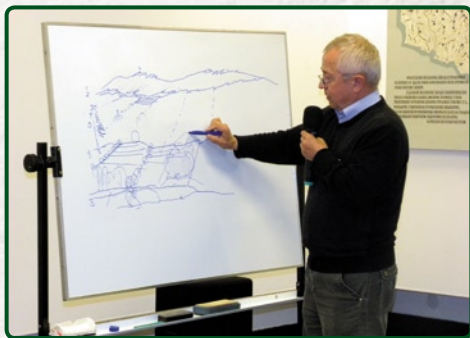
W trosce o podnoszeniu kwalifikacji pracowników Parku, przeprowadzane są corocznie szkolenia wewnętrzne. W ramach projektu zostanie przeprowadzone z udziałem specjalistów szkolenie o ochronie krajobrazu, wchodzące w cykl stałych programów realizowanych przez Bieszczadzki Park Narodowy.

Seminaria dla samorządów lokalnych

W gminach położonych na terenach o wybitnych walorach przyrodniczych bardzo duże znaczenie dla ochrony przyrody i krajobrazu ma rozważna działalność samorządów. Jest to trudne zadanie, szczególnie, gdy doraźne interesy gospodarcze uzyskują większe poparcie społeczeństwa, aniżeli programy ochronne. Dlatego Bieszczadzki Park Narodowy organizuje co roku seminaria dla samorządów lokalnych, w celu rozwijania dobrej współpracy i wzajemnej wymiany informacji. Przyczyni się to w efekcie do budowania wzajemnego zrozumienia i poparcia dla prowadzonej przez Park działalności ochronnej. W ramach projektu zaplanowano do realizacji dwa dwudniowe seminaria, składające się z sesji referatowych i terenowych.

Wydawnictwa i film przyrodniczy

Przetrwanie najcenniejszych fragmentów przyrody zależy od wiedzy i kultury społeczeństwa. Dlatego oprócz aktywnej edukacji zaplanowano również wydanie różnych publikacji. Poprzez wydawnictwa jest bowiem możliwość dotarcia do wielu odbiorców, a ich atrakcyjna forma i grafika przyczyni się do zainteresowania przyrodą Bieszczadów.

Dla osób zainteresowanych poznaniem bogactwa świata bieszczadzkiej przyrody zaplanowano wydanie publikacji książkowej pt.: „Przyroda Bieszczadzkiego Parku Narodowego”. Dla pasjonatów porostów – i nie tylko – zaplanowaliśmy wydanie książki pt.: „Tajemniczy świat porostów”. Przewodnikiem po świecie roślin, bez względu na porę roku, będzie wydawnictwo multimedialne pt.: „Szata roślinna Bieszczadzkiego Parku Narodowego”. Natomiast dla dzieci i młodzieży szkolnej uczestniczącej w programach edukacyjnych zostaną wydane, atrakcyjne pod względem graficznym i dydaktycznym, zeszyty i pakiety ćwiczeń – „Kolorowe rozmowy z mieszkańcami naszej Ziemi”, „Jaworniki” i „Moje Bieszczady”.

Odkrywanie tajemnic karpackiej puszczy, podążanie tropem odcisniętym na zwierzęcej ścieżce, czy też poznanie bogactwa świata roślin połonin – będzie możliwe dzięki zrealizowanemu w ramach projektu filmowi przyrodniczemu.

Dobrej komunikacji społecznej i wymianie informacji służyć będzie Internetowy Biuletyn Informacyjny Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Pierwszy numer ukazał się na stronie Parku we wrześniu 2009 r., a w następnych miesiącach będą wydawane kolejne numery, co pozwoli na bieżąco informować o działaniach Parku, ewentualnych zmianach w zasadach udostępniania obszaru Parku do zwiedzania, zagrożeniach, ciekawostkach przyrodniczych, itp.

To najważniejsze działania edukacyjne zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego projektu. Zachęcamy do skorzystania z różnorodnej oferty edukacyjnej Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Jest ona ciągle udoskonalana pod względem dydaktycznym i merytorycznym. Na atrakcyjność zajęć wpływa fakt, że odbywają się one poza „murami” szkoły, a wysokie walory bieszczadzkiej przyrody stwarzają bogate zaplecze do edukacji ekologicznej. Ponadto Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny BdPN w Ustrzykach Dolnych jest dobrze wyposażony w sprzęty i pomoce dydaktyczne, dzięki wieloletniemu dofinansowaniu ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Mamy nadzieję, że program edukacji ekologicznej realizowanej przez Bieszczadzki Park Narodowy rozbudzi wśród mieszkańców regionu zamiłowanie do bieszczadzkiej przyrody i przyczyni się do jej skuteczniejszej ochrony.

Więcej informacji na temat realizowanego projektu znajduje się na stronie Bieszczadzkiego Parku Narodowego

www.bdpn.pl

Broszura informacyjna dotyczy projektu pt.: „**Program edukacji ekologicznej społeczności lokalnej w Bieszczadzkiem Parku Narodowym**”, zaplanowanego do realizacji w latach 2009–2011. Celem projektu jest kształtowanie świadomości ekologicznej i podnoszenie poziomu wiedzy przyrodniczej społeczności lokalnej, jak również doskonalenie kadr związanych z ochroną przyrody, edukacją ekologiczną i udostępnianiem obszarów chronionych do zwiedzania.

Główne działania podejmowane w ramach projektu dotyczą programów aktywnej edukacji oraz działalności wydawniczej. Są one skierowane do odbiorców w różnym wieku – od dzieci w wieku przedszkolnym po osoby dorosłe.

Projekt uzyskał dofinansowanie w konkursie 6/2008: Działania edukacyjne skierowane do społeczności lokalnych na obszarach chronionych, w ramach działania 5.4 Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej.

Zachęcamy wszystkich zainteresowanych do skorzystania z różnorodnej oferty edukacyjnej Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Została ona opracowana dla różnych grup zawodowych i wiekowych, z nadzieją, że połączy nas wszystkich wspólny cel – zamiłowanie do bieszczadzkiej przyrody i troska o jej ochronę.

ISBN 978-83-88505-09-6

Egzemplarz bezpłatny